

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ И ЧЛЕНОВЕТЕ НА:
КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ
КОМИСИЯТА ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ И КОНТРОЛ НА ЕВРОП. ФОНДОВЕ
КОМИСИЯТА ПО ВЪПРОСИТЕ НА ДЕЦАТА, МЛАДЕЖТА И СПОРТА
КОМИСИЯТА ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА
КОМИСИЯТА ПО ВЪТРЕШНА СИГУРНОСТ И ОБЩЕСТВЕН РЕД

Изм. № 26/30.11.2020

**Становище на гражданско сдружение
„АСОЦИАЦИЯ ОБЩЕСТВО И ЦЕННОСТИ“ относно:**

**Проект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс
№ 002-01-64, внесен от Министерски съвет на 10.11.2020 г.**

Сдружение „Асоциация „Общество и ценности““ счита, че внесенят законопроект има съществени пропуски при определяне на правото на защита на малолетни и непълнолетни граждани в наказателния процес.

С част от предложените изменения в наказателнопроцесуалните норми е изключено участието, съгласието и/или присъствието на родителя/настойника от определени процесуални действия, което нарушава правата на родителите и настойниците им. Последните на практика са поставени в неравноправно положение в съдебни процеси, касаещи техните деца/подопечни – нещо, което противоречи на справедливостта.

Основните ни забележки към законопроекта са следните:

1. Не е гарантирано правото малолетните и непълнолетните на защита – присъствие на адвокат/повереник, нито присъствието на родител/и, в случай че малолетното/непълнолетно лице или родителят поискат това, при извършване на процесуални действия от особено значение. Считаме, че текстовете, подчертани по-долу, следва да се коригират и допълнят, така че да гарантират горните права:

„§ 4. Създава се чл. 139а:

„Разпит на свидетел със специфични нужди от защита

Чл. 139а. (1) Разпит на свидетел със специфични нужди от защита се провежда при вземане на мерки за избягване на контакт с обвиняемия, включително чрез видеоконференция или телефонна конференция, в съответствие с разпоредбите на този кодекс.

(2) Ако това няма да затрудни сериозно наказателното производство, разпитът на свидетел със специфични нужди от защита се извършва:

1. в подходящо помещение, предназначено за тази цел;
2. в присъствието на педагог или психолог;
3. от един и същ разследващ орган, ако е необходим повторен разпит.

(3) Присъствието на педагог или психолог е задължително, когато свидетелят със специфични нужди от защита е малолетен или непълнолетен. Когато това е необходимо, разпитът се провежда и в присъствието на родителя, настойника или попечителя.“

„§ 13. Член 388 се изменя така:

„Лица, които могат да участват при разпита на непълнолетния

Чл. 388. (1) Когато е необходимо, на разпита участва педагог, психолог, лекар, притежаващ подходяща специалност, или друг специалист.

(2) На разпита в досъдебното производство може да присъства и родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за обвиняемия, когато по преценка на наблюдаващия прокурор това е в най-добрия интерес на непълнолетния и няма да затрудни наказателното производство.“

2. Съгласно законопроекта, преценката дали при извършване на процесуални действия да бъдат информирани или да се допусне присъствие на родители/настойници, защитници, или просто лица, предложени от непълнолетни, се прави в съответствие с бланкетни термини като: „най-добър интерес на пострадалия” и „няма да затрудни наказателното производство“. Тъй като липсва легална дефиниция за тези термини, това са относителни критерии, които ще бъдат преценявани единствено по усмотрение на съответния орган на обвинението – нещо, което не следва да се допуска по принцип в наказателния процес.

Също така, в законопроекта няма изрично изискване, а само възможност да бъдат информирани родители/настойници при привличане на непълнолетен като обвиняем и предявяването на същия на съответното постановление, и то впоследствие.

Считаме, че текстовете, подчертани по-долу, следва да се прецизират с по-ясни критерии – напр., „не се информират/не се допуска присъствие на родители/настойници, когато те са заподозрени в извършване на престъпление спрямо пострадалия“, „До 24 часа след предявяване на постановлението за привличането

на непълнолетния като обвиняем, съответното постановление, както и информация за правата му в наказателното производство се предоставя в писмен вид на родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него“, и/или други подходящи текстове – уточнение.

Считаме също така, че при възможност родител/настойник/лице, което полага грижи или друго посочено от непълнолетния лице, да бъдат уведомени за съответните процесуални действия и желание от тяхна страна да се включат в производството и да съдействат за защитата на непълнолетен обвиняем/подкрепят непълнолетния-пострадал, то същите следва да бъдат допуснати без ограничение, освен при съмнение, че са извършители или съучастници в същото престъпление (или в друго престъпление срещу самия непълнолетен):

„§ 2. В чл. 75 се правят следните допълнения:..

2. Създава се ал. 4:

„(4) Пострадалият не може да бъде придружаван от лице, посочено от него, ако това противоречи на интересите на пострадалия или може да затрудни наказателното производство.“

„§ 10. Създават се чл. 385а-385г:

„Права на непълнолетния обвиняем

Чл. 385а. Освен правата по чл. 55 непълнолетният обвиняем има право:

2. да бъде придружаван в съдебните заседания от родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, а когато това е в неговия най-добър интерес и няма да затрудни наказателното производство, и в действията по разследването и в другите процесуални действия, които се провеждат с участието на непълнолетния обвиняем на досъдебното производство;

„Чл. 385б. (1) След предявяване на постановлението за привличането на непълнолетния като обвиняем информацията за правата му в наказателното производство се предоставя в писмен вид на родител, попечител или на друго лице, което по закон полага грижи за него.

(2) Вместо на лицето по ал. 1, информацията се предоставя на друго пълнолетно лице, посочено от непълнолетния обвиняем и одобрено от наблюдаващия прокурор, когато:

1. информирането на родителя, попечителя или лицето, което по закон полага грижи за обвиняемия, е в противоречие с неговия най-добър интерес или може да затрудни наказателното производство;“

„Придружаване на непълнолетния обвиняем

Чл. 385в. (1) Непълнолетният обвиняем се придружава в съдебното заседание, в което участва, от пълнолетен, различен от родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за него, когато:

1. присъствието на родителя, попечителя или лицето, което по закон полага грижи за него, е в противоречие с най-добрия интерес на обвиняемия или може да затрудни наказателното производство;“

„§ 13. Член 388 се изменя така:

„Лица, които могат да участват при разпита на непълнолетния

Чл. 388. (1) Когато е необходимо, на разпита участва педагог, психолог, лекар, притежаващ подходяща специалност, или друг специалист.

(2) На разпита в досъдебното производство може да присъства и родител, попечител или друго лице, което по закон полага грижи за обвиняемия, когато по преценка на наблюдаващия прокурор това е в най-добрия интерес на непълнолетния и няма да затрудни наказателното производство.“

„§ 15. Член 389 се изменя така:

„Предявяване на разследването

Чл. 389. (2) В случаите, когато не са отпаднали обстоятелствата по чл. 385б, ал. 2 и 3, за предявяване на разследването се уведомява друго пълнолетно лице, посочено от непълнолетния обвиняем и одобрено от наблюдаващия прокурор, или социалният работник, определен от дирекция „Социално подпомагане“.“

3. Съгласно законопроекта, пълнолетни граждани могат да бъдат третиращи като непълнолетни и да им бъде отнета възможността за самостоятелен избор на защита. Отново, считаме, че следва да се прецизира смисълът на понятието „неотстраними съмнения относно възрастта на свидетеля“ в текста, посочен по-долу:

„§ 3. В чл. 139 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 а) създава се ново изречение второ:

„При наличие на неотстраними съмнения относно възрастта на свидетеля, той се счита на възможно най-ниската възраст.“

4. Накрая, но не на последно място, едно широко дискутирано изменение относно продължителността на задържането под стража на непълнолетни, отново остава доста неясно формулирано – какви са изключителните случаи на задържане под стража, сроковете важат ли за непълнолетни и др.

Уведомяването на родители/настойници е поставено в зависимост от усмотрението на обвинителния орган и неясните термини „най-добър интерес на пострадалия“ и „няма да затрудни наказателното производство“, чрез препратката към чл. 385б, ал. 2. Съответно, считаме, че подчертаните по-долу текстове следва да се коригират и съответно да се прецизира текстът, към който препраща ал. 4 по-долу:

„§ 11. В чл. 386 се правят следните изменения:

1. Алинея 2 се изменя така:

(2) Мярката за неотклонение задържане под стража се взема в изключителни случаи. Явяването на непълнолетния обвиняем пред съда се

осигурява незабавно от прокурора, който при необходимост може да постанови задържане на обвиняемия до 48 часа за довеждането му пред съда. Мярката за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство не може да продължи повече от пет месеца, ако лицето е привлечено като обвиняем за тежко умишлено престъпление, повече от една година, ако лицето е привлечено като обвиняем за престъпление, за което се предвижда наказание не по-малко от петнадесет години лишаване от свобода или друго по-тежко наказание, и повече от два месеца във всички останали случаи.“

Тези изменения могат да се сметат като опит за въвеждане на методи на ювеналната юстиция, чието прилагане, в редица страни, се е доказало пагубно за децата и семейството.

Надяваме се в процеса на обсъждане да вземете предвид гореизложеното и да отстраните допуснатите пропуски при определяне правото на защита на малолетни и непълнолетни, за да може техният най-добър интерес и благополучие да бъдат в действителност защитени.

С УВАЖЕНИЕ,

МИХАЕЛА ДЖОРГОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
СДРУЖЕНИЕ “АСОЦИАЦИЯ ОБЩЕСТВО И ЦЕННОСТИ”
sva@sva.bg
www.sva.bg

